

DOI 10.33930/ed.2019.5007.22(4)-3

УДК 377.111.3

**СПЕЦКУРС “МОНІТОРИНГ ЯКОСТІ ОСВІТИ В
КОНТЕКСТІ ВЗАЄМОДІЇ ЗІ СТЕЙКХОЛДЕРАМИ” ЯК
УМОВА ПІДГОТОВКИ КОМПЕТЕНТНИХ ФАХІВЦІВ
ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ**

*SPECIAL COURSE “MONITORING THE QUALITY OF
EDUCATION IN THE CONTEXT OF INTERACTION WITH
STAKEHOLDERS” AS A CONDITION FOR TRAINING
COMPETENT PROFESSIONALS OF VOCATIONAL EDUCATION*

А. В. Денисова

Актуальність теми дослідження. Сьогодні ставить перед національною системою професійної освіти серйозні виклики, які спрямовані на її інтеграцію з ринком праці, створення оптимальних умов та дієвих механізмів забезпечення державно-громадського управління та партнерства, прозорості й публічності прийняття та виконання управлінських рішень. Урахування означеного кола чинників в організації діяльності освітніх установ усіх рівнів є актуальним питанням забезпечення сталого розвитку України та її європейського вибору.

Постановка проблеми. Ключовими завданнями розбудови та функціонування закладів професійної (професійно-технічної) освіти є максимальне урахування потреб та очікувань ключових стейкхолдерів, здійснення низки заходів, спрямованих на гарантування постійного та послідовного підвищення якості освіти, сприяння розвитку культури формування якості освіти. Це вимагає впровадження цілісної системи забезпечення якості освіти, моніторингу якості освіти та освітньої діяльності, залучення до проведення

Urgency of the research. Today, the national system of vocational education poses serious challenges aimed at its integration with the labour market, the creation of optimal conditions and effective mechanisms for public administration and partnership, transparency and publicity of management decision-making and implementation. Taking into account this range of factors in the organization of educational institutions of all levels is an important issue to ensure sustainable development of Ukraine and its European choice.

Target setting. The key objectives of development and functioning of vocational education institutions are maximum consideration of the needs and expectations of key stakeholders, implementation a number of measures aimed to ensure continuous and consistent improvement of education, promoting culture of formation of education quality. This requires the introduction of a comprehensive system of quality assurance in education, monitoring the quality of education and educational activities, the involvement of highly qualified specialists in monitoring research.

моніторингових досліджень висококваліфікованих фахівців.

Особливої актуальності набувають питання перегляду підходів, методів, форм та змісту навчання, запровадження гнучких моделей організації освітнього процесу, підвищення уваги до варіативної складової у структурі комплексу освітніх компонентів, яка реалізується у спецкурсах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Актуальність окресленої проблеми підтверджується дослідженнями відомих науковців В. Кременя, О. Савченко, В. Зайчука, О. Локшиної, Т. Лукіної, О. Ляшенка, спрямованих на аналіз методологічних проблем якості освіти, працями Г. Єльнікової, З. Рябової, О. Боднар, Г. Анненкової у сфері методології моніторингу, впровадження кваліметричних моделей та самоекспертизи освітнього середовища. Вагомий внесок в обґрунтування закономірностей, принципів, змісту, сучасних тенденцій у підвищенні кваліфікації педагогічних працівників зроблено вітчизняними вченими, зокрема В. Олійником, В. Сидоренко, В. Масловим.

Постановка завдання.

Розкрити зміст та структуру, особливості упровадження спецкурсу "Моніторинг якості освіти в контексті взаємодії зі стейкхолдерами"; представити узагальнені аналітичні дані за результатами діагностики засвоєння спецкурсу під час його апробації на курсах підвищення кваліфікації педагогічних працівників ЗП(ПТ)О.

Виклад основного матеріалу.

Унікальність програми спецкурсу "Моніторинг якості освіти в контексті

Of particular relevance are the issues of revision of approaches, methods, forms and content of education, the introduction of flexible models of educational process, increasing attention to the variable component in the structure of the complex of educational components, which is implemented in special courses.

Actual scientific researches and issues analysis.

The urgency of this problem is confirmed by studies of famous scientists V. Kremen, O. Savchenko, V. Zaychuk, O. Lokshina, T. Lukina, O. Lyashenko, aimed at analyzing the methodological problems of education quality, the works of G. Yelnikova, Z. Ryabova, O. Bodnar, G. Annenkova in the field of monitoring methodology, implementation of qualimetric models and self-examination of the educational environment. A significant contribution to the substantiation of laws, principles, content, current trends in professional development of teachers has been made by domestic scientists, in particular V. Oliynyk, V. Sydorenko, V. Maslov.

The research objective.

To reveal the content and structure, features of the introduction of a special course "Monitoring the quality of education in the context of interaction with stakeholders"; to present the generalized analytical data on results of diagnostics of mastering of a special course during its approbation on advanced training courses for teachers of vocational education.

The statement of basic materials.

The uniqueness of the special course program "Monitoring the quality of education in the

взаємодії зі стейкхолдерами” полягає в урахуванні галузевого контексту та фактичних результатів моніторингових досліджень якості підвищення кваліфікації фахівців професійної (професійно-технічної) освіти у Білоцерківському інституті неперервної професійної освіти.

У статті розглянуто мету, завдання, андрагогічні принципи побудови програми спецкурсу. Ґрунтовно описано зміст, логіку спецкурсу, яка відображає рух від аналізу понять якості освіти, якості освітньої діяльності, освітнього моніторингу та моніторингу якості підвищення кваліфікації, до практико-орієнтованих питань організації моніторингових досліджень якості освіти та освітніх послуг у контексті взаємодії зі стейкхолдерами.

Представлено узагальнені показники за результатами діагностики слухачів курсів підвищення кваліфікації під час апробації спецкурсу “Моніторинг якості освіти в контексті взаємодії зі стейкхолдерами”.

Висновки. Розроблений і апробований авторський спекурс “Моніторинг якості освіти в контексті взаємодії зі стейкхолдерами” розглядається як педагогічна умова моніторингу якості підвищення кваліфікації фахівців у галузі професійної (професійно-технічної) освіти.

Представлені узагальнені аналітичні дані за результатами діагностики засвоєння спецкурсу під час його апробації на курсах підвищення кваліфікації доводять певний рівень ефективності у сприянні розвитку компетентностей в проведенні моніторингових досліджень управлінської

context of interaction with stakeholders” is to take into account the sectoral context and the actual results of monitoring studies of quality training of vocational (professional and technical) education at the Bila Tserkva Institute of Continuing Professional Education.

The article considers the purpose, objectives, andragogical principles of building a special course program. The content and logic of the special course, which reflects the movement from the analysis of the concepts of quality of education, quality of educational activities, educational monitoring and monitoring of the quality of professional development, to practice-oriented issues of monitoring research on the quality of education and educational services in the context of interaction with stakeholders.

The generalized indicators on results of diagnostics of students of advanced training courses during approbation of a special course “Monitoring of quality of education in the context of interaction with stakeholders” are presented.

Conclusions. The author's special course “Monitoring the quality of education in the context of interaction with stakeholders” was developed and tested. It is considered as a pedagogical condition for monitoring the quality of professional development of specialists in the field of professional education.

The presented generalized analytical data on the results of diagnostics of special course learning during its approbation at advanced training courses prove a certain level of efficiency in promoting the development of competencies in conducting

та/або власної професійної діяльності (як засобу рефлексивної діяльності) педагогічного працівника ЗП(ПТ)О.

Ключові слова: якість освіти, моніторинг, підвищення кваліфікації, стейкхолдер.

monitoring research of managerial and / or own professional activity (as a means of reflective activity) for teachers of vocational education.

Keywords: quality of education, monitoring, advanced training, special course, stakeholder

Актуальність теми. Сьогодні ставить перед національною системою професійної освіти серйозні виклики, які спрямовані на її інтеграцію з ринком праці, створення оптимальних умов та дієвих механізмів забезпечення державно-громадського управління та партнерства, прозорості й публічності прийняття та виконання управлінських рішень. Урахування означеного кола чинників в організації діяльності освітніх установ усіх рівнів є актуальним питанням забезпечення сталого розвитку України та її європейського вибору, підвищення освітнього рівня громадян, підтримання довіри суспільства до системи освіти в цілому та закладів освіти зокрема.

З метою отримання об'єктивної інформації та прийняття ефективних управлінських рішень щодо підвищення якості освіти та освітньої діяльності, їх відповідності суспільним викликам і потребам споживачів освітніх послуг, виявлення та відстеження тенденцій у розвитку якості освіти, встановлення відповідності фактичних результатів освітньої діяльності заявленим цілям, оцінювання ступеня і причин відхилень від цілей проводиться моніторинг якості освіти та освітньої діяльності.

Аналіз сучасного стану дослідження проблеми моніторингу якості підвищення кваліфікації фахівців професійної освіти дозволив виявити певні суперечності між високим потенціалом моніторингу в забезпеченні якості освіти та освітньої діяльності, у тому числі професійної (професійно-технічної) освіти, і недостатнім рівнем компетентності керівних і педагогічних працівників щодо його практичного здійснення.

Відтак, особливої актуальності набувають питання перегляду підходів, методів, форм та змісту навчання, їх трансформація залежно від запитів і потреб замовників освітніх послуг, запровадження гнучких моделей організації освітнього процесу, підвищення уваги до варіативної складової у структурі комплексу освітніх компонентів, яка реалізується у спецкурсах, зокрема у контексті підвищення кваліфікації фахівців, щодо опанування теоретичних і організаційних засад із забезпечення якості освіти та розвитку практичних навичок у здійсненні відповідної моніторингової діяльності.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок з

важливими науковими чи практичними завданнями. Засадничими принципами державної політики в освітній галузі України визначено: забезпечення якості освіти, науковий характер, різноманітність освіти; цілісність і наступність системи освіти; сприяння навчанню впродовж життя. Отже, ключовими завданнями розбудови та функціонування закладів професійної (професійно-технічної) освіти є максимальне урахування потреб та очікувань ключових стейкхолдерів, здійснення низки заходів, спрямованих на гарантування постійного та послідовного підвищення якості освіти, сприяння розвитку культури формування якості освіти.

Це вимагає впровадження цілісної системи забезпечення якості освіти, складниками якої відповідно до Закону України “Про освіту” є: “стратегія (політика) та процедури забезпечення якості освіти; система та механізми забезпечення академічної доброчесності; оприлюднені критерії, правила й процедури оцінювання здобувачів освіти, педагогічної (науково-педагогічної) діяльності педагогічних та науково-педагогічних працівників, управлінської діяльності керівних працівників закладу освіти, забезпечення наявності необхідних ресурсів для організації освітнього процесу” тощо [1].

Водночас посилюється відповідальність як керівних, так і педагогічних працівників закладів освіти, за свій внесок у забезпечення та постійне підвищення якості освіти та освітньої діяльності, отже, розвиток компетентностей в проведенні моніторингових досліджень управлінської та/або власної професійної діяльності виступає як засобом рефлексивної діяльності, так і складником професійної компетентності педагогічних працівників. Вищезначене потребує урахування при формуванні змісту підвищення кваліфікації означених категорій освітян та зумовлює внесення відповідних коректив до структури навчальних планів, зокрема у впровадженні нових спецкурсів, які спрямовані на розвиток певних професійних компетентностей слухачів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання цієї проблеми та на які спирається автор. Актуальність окресленої проблеми підтверджується дослідженнями відомих науковців В. Кременя, О. Савченко, В. Зайчука, О. Локшиної, Т. Лукіної, О. Ляшенка, спрямованих на аналіз методологічних проблем якості освіти, працями О. Авраменко, І. Лупан, Л. Лутченко, Н. Пасічник, які присвячені освітнім вимірюванням відповідно до стандартів ЄС. Наукові роботи Г. Єльнікової, З. Рябової, О. Боднар, Г. Анненкової спрямовані на дослідження методології моніторингу, впровадження кваліметричних моделей та самоекспертизи освітнього середовища. Авторитетний внесок щодо дослідження принципів, змісту, закономірностей та сучасних тенденцій у підвищенні кваліфікації

педагогічних працівників зроблено вітчизняними вченими, зокрема В. Олійником, В. Сидоренко, В. Масловим.

Постановка завдання. Незважаючи на наявність істотних теоретико-методологічних досліджень у сфері забезпечення якості освіти та якості освітньої діяльності на засадах компетентнісного підходу, концепції вимірюваної якості в освіті, упровадження тестових технологій в оцінюванні якості освіти тощо, проблеми методології і технологій моніторингових досліджень в освіті, залишаються у колі пріоритетної тематики наукових досліджень та науково-технічних (експериментальних) розробок Національної академії педагогічних наук України на 2018–2022 рр. З огляду на це звернемося до розгляду питання про роль спецкурсів у сприянні розвитку компетентностей з проведення моніторингових досліджень управлінської та/або власної професійної діяльності (як засобу рефлексійної діяльності) педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти (ЗП(ПТ)О).

Мета статті полягає у розкритті змісту та структури, особливостей упровадження спецкурсу “Моніторинг якості освіти в контексті взаємодії зі стейкхолдерами” на курсах підвищення кваліфікації фахівців професійної (професійно-технічної) освіти.

Відповідно до зазначеної мети, у статті поставлені такі завдання: 1) проаналізувати зміст, структуру спецкурсу “Моніторинг якості освіти в контексті взаємодії зі стейкхолдерами”; 2) представити узагальнені аналітичні дані за результатами діагностики засвоєння спецкурсу під час його апробації на курсах підвищення кваліфікації педагогічних ЗП(ПТ)О.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Підвищення кваліфікації, розглядається як складник освіти дорослих та полягає, згідно з Законом України “Про освіту”, “у набутті особою нових та/або вдосконалення раніше набутих компетентностей у межах професійної діяльності або галузі знань” [1]. Зміст підвищення кваліфікації визначається навчальними модулями та/або спецкурсами.

У Положенні про організацію освітнього процесу у Білоцерківському інституті неперервної професійної освіти спецкурс визначається як “цілісна одиниця змісту курсів підвищення кваліфікації, представлена сукупністю теоретичних, семінарських, практичних занять загальним обсягом від 4 год./0,2-0,5 кредитів, які системно забезпечують розвиток певної професійної компетентності слухачів” [4].

Український учений-педагог М. Фіцула зазначає, що “спецкурси у ЗВО вивчаються з метою оволодіння вузькоспеціалізованими, новітніми знаннями з певної науки, формування актуальних для певної спеціалізації умінь і навичок... Саме під час викладання матеріалу спецкурсу висвітлюють новітні

досягнення і актуальні завдання певної науки, детально і глибоко розкривають ті розділи і питання, які мають найбільший науковий інтерес і є актуальними або слабо висвітлені в науковій літературі” [6].

Розроблення спецкурсу “Моніторинг якості освіти в контексті взаємодії зі стейкхолдерами” зумовлене проведенням авторкою в жовтні-грудні 2018 р. дослідженням у рамках виконання НДР Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти (РК № 0117U002381 “Удосконалення сучасних моделей підвищення кваліфікації педагогів професійної освіти у контексті формування та розвитку професійної компетентності”). Отримані дані та результати оцінювання показників та узагальнення експертної думки щодо якості підвищення кваліфікації фахівців професійної освіти при проведенні зовнішнього моніторингу представлено нами в роботі “Використання методу експертних оцінок у системі моніторингу якості підвищення кваліфікації фахівців галузі професійної освіти” [2]. Зібраний і проаналізований фактичний матеріал дозволяє зазначити, що респонденти в групі керівників та педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти (кількість респондентів – 331 особа) за даними самооцінки демонструють середній рівень обізнаності з проблемою оцінки якості підвищення кваліфікації 57% опитаних респондентів, низький – 3,3%.

Спецкурс “Моніторинг якості освіти в контексті взаємодії зі стейкхолдерами” розроблено для категорій слухачів курсів підвищення кваліфікації: викладачі професійно-теоретичної підготовки, майстри виробничого навчання, старші майстри закладів професійної (професійно-технічної) освіти для очної, очно-дистанційної, заочної форм навчання і включено до варіативного складника навчального модулю “Педагогічний менеджмент і психологія професійної діяльності”.

Мета спецкурсу “Моніторинг якості освіти в контексті взаємодії зі стейкхолдерами” полягає у засвоєнні теоретичних і організаційних основ моніторингу якості освіти, моніторингу якості підвищення кваліфікації фахівців у галузі професійної (професійно-технічної) освіти; сприянні розвитку компетентностей в проведенні моніторингових досліджень управлінської та/або власної професійної діяльності (як засобу рефлексивної діяльності) педагогічного працівника ЗП(ПТ)О.

Досягнення зазначеної мети передбачає розв’язання таких завдань:

- формування системи понять, що відображає сутність, завдання, основні характеристики, особливості і передумови ефективності моніторингу якості освіти, зокрема моніторингу якості підвищення кваліфікації фахівців закладів професійної (професійно-технічної) освіти;

- ознайомлення з досвідом організації моніторингових досліджень якості освіти та освітніх послуг в контексті взаємодії зі стейкхолдерами;

- вирішення практичних проблем планування моніторингових досліджень у закладах освіти.

Унікальність програми спецкурсу “Моніторинг якості освіти в контексті взаємодії зі стейкхолдерами” полягає в урахуванні галузевого контексту та фактичних результатів моніторингових досліджень якості підвищення кваліфікації фахівців професійної (професійно-технічної) освіти у Білоцерківському інституті неперервної професійної освіти; створенні умов для опанування прикладних аспектів моніторингової діяльності у закладі освіти через творче, проблемне навчання та усвідомлення ролі ключових стейкхолдерів у забезпеченні позитивної динаміки зростання показників якості освіти та освітніх послуг.

Програму спецкурсу побудовано з урахуванням андрагогічних принципів:

- опори на досвід, переваги самостійного навчання, організації спільної роботи, пов'язаної із спілкуванням, реалізацією й оцінюванням освітнього процесу, елективності навчання, яке означає надання певної свободи при виборі та формуванні мети, змісту, форм, методів, джерел, засобів, термінів, часу, місця навчання й оцінки результатів, розвитку освітніх потреб тощо;

- побудови відкритої освіти, а саме: сприяння сталому розвитку, людиноцентрованого навчання, безперервності, системності та послідовності, гнучкості і мобільності, випереджувального професійного розвитку, раціонального поєднання самостійності і творчої активності тощо;

- науковості, реалізація якого забезпечується добром навчального матеріалу з урахуванням кола останніх наукових здобутків й досягнень за зазначеним напрямом;

- урахування позицій стейкхолдерів, який полягає в забезпеченні співпричетності і охопленні всіх зацікавлених сторін, встановленні зворотного зв'язку на основі взаємних очікувань та побажань, урахуванні фактичних результатів моніторингових досліджень у Білоцерківському інституті неперервної професійної освіти;

- відображення якості, який полягає в перенесенні (відображенні) якості процесу на якість результату. Відтак, якість результату (рівень досягнення результатів навчання (набуття/розвитку компетентностей) на курсах підвищення кваліфікації), успадковує якість процесуального компоненту (якість освітнього процесу, інноваційність, практико-зорієнтованість змісту курсів підвищення кваліфікації та освітніх програм, педагогічна майстерність науково-педагогічних працівників, форми, методи, технології на курсах підвищення кваліфікації) та якість організації

освітнього середовища (якість забезпечення необхідних ресурсів (нормативних, навчальних і методичних) тощо).

У результаті опанування програми спецкурсу слухачі, замовники освітніх послуг *мають оволодіти теоретичними знаннями:*

- сутності понять “якість освіти”, “якість освітньої діяльності”, “якість підвищення кваліфікації”, “якість освітнього процесу”, “якість освітніх послуг”, “освітній моніторинг”, “моніторинг якості освіти”, “моніторинг якості підвищення кваліфікації” тощо;

- напрямів застосування квалітології в площині дослідження якості освіти;

- функцій, завдань, видів, особливостей моніторингу, зокрема моніторингу якості підвищення кваліфікації;

- вимог до процедур здійснення моніторингу (критеріальність, кваліфікація експертів, процесуальність тощо) в практиці управління освітніми системами закладів освіти;

- складників структурної моделі якості: критеріїв якості умов (освітнього середовища), процесу, результату й відповідних показників у системі оцінки якості освіти; критеріїв якості підвищення кваліфікації фахівців освітньої галузі;

- наукових підходів до моніторингових досліджень в системах оцінки якості освіти (у т. ч. підвищення кваліфікації фахівців професійної (професійно-технічної) освіти) та освітніх послуг;

- специфіки інформаційно-аналітичного забезпечення моніторингу якості підвищення кваліфікації фахівців у галузі професійної (професійно-технічної) освіти, *та розвинути вміння* самоосвітньої діяльності, спрямованої на розвиток професійної компетентності у сфері освітнього моніторингу, у т. ч. пошуку та аналізу навчальної та науково-методичної літератури з проблем планування і організації моніторингу в закладах освіти; застосування отриманих знань в процесі організаційно-педагогічного супроводу освітнього процесу у закладах освіти; здійснення діагностичної, аналітичної, регуляційно-корекційної діяльності в рамках єдиної системи моніторингу якості освіти (на рівні закладу освіти); проектування моніторингових досліджень власної педагогічної та/або управлінської діяльності, в тому числі з використанням цифрових технологій.

Відповідно до робочої навчальної програми [3], структура спецкурсу включає дві теми, бюджет навчального часу становить 6 годин, розподіл годин представлено у таблиці 1.

Логіка спецкурсу відображає рух від аналізу понять якості освіти, якості освітньої діяльності, освітнього моніторингу та моніторингу якості підвищення кваліфікації, до практико-орієнтованих питань організації моніторингових досліджень якості освіти та освітніх послуг у контексті взаємодії зі стейкхолдерами.

Таблиця 1. Тематичний план спецкурсу

№ з/п	Навчальний елемент (тема) спецкурсу	Загальний обсяг годин	І етап (ОРГАНІЗАЦІЙНО-МОТИВАЦІЙНИЙ)		
			Загальна кількість годин на І етапі	Аудиторні години	Самостійна робота
	Варіативний складник: Моніторинг якості освіти в контексті взаємодії зі стейкхолдерами	6	6	4	2
1.	Теоретичні аспекти проблеми моніторингу якості освіти	2		2	
2.	Організація моніторингових досліджень якості освіти та освітніх послуг у контексті взаємодії зі стейкхолдерами	4		2	2
	Разом	6	6	4	2

Курс побудований на основі сучасних здобутків вітчизняних і зарубіжних вчених у галузі квалітології, освітнього моніторингу, зокрема, обґрунтування закономірностей, принципів, змісту, сучасних тенденцій у сфері моніторингу якості підвищення кваліфікації педагогічних працівників ЗП(ПТ)О та досвіді організації і проведення моніторингових досліджень якості підвищення кваліфікації фахівців професійної (професійно-технічної) освіти у Білоцерківському інституті неперервної професійної освіти.

Під час опанування теми “Теоретичні аспекти проблеми моніторингу якості освіти” розроблені питання для обговорення:

1. Сучасні підходи до визначення категорії “якість освіти”, структурна модель якості освіти. Поняття “якість освітньої діяльності”, “якість освітнього процесу”, “якість освітніх послуг”.

2. Система забезпечення якості в закладах освіти, система зовнішнього забезпечення якості освіти (стандартизація, ліцензування освітньої діяльності, акредитація освітніх програм, інституційна акредитація, атестація та сертифікація педагогічних працівників тощо).

3. Визначення поняття “моніторинг” у науковому дискурсі.

4. Якість підвищення кваліфікації педагогічних працівників ЗП(ПТ)О у системі безперервної професійної (професійно-технічної)

освіти. Критерії якості підвищення кваліфікації педагогічних працівників професійної (професійно-технічної) освіти.

5. Інформаційно-аналітичне забезпечення системи моніторингу якості підвищення кваліфікації фахівців професійної (професійно-технічної) освіти, його компонентний склад й змістове наповнення.

Розгляд теми “Організація моніторингових досліджень якості освіти та освітніх послуг у контексті взаємодії зі стейкхолдерами”, здійснюється за відповідним переліком питань для обговорення, а саме:

1. Мета, завдання, напрями та інструментарій впливу стейкхолдерів на забезпечення якості освіти та освітніх послуг.

2. Використання експертних оцінок у системі моніторингу якості підвищення кваліфікації фахівців галузі професійної освіти.

3. Організація та проведення моніторингових досліджень якості підвищення кваліфікації фахівців у галузі професійної (професійно-технічної) освіти.

4. Принципи, структура алгоритм здійснення моніторингових досліджень якості підвищення кваліфікації фахівців у галузі П(ПТ)О.

Як відомо, самостійна робота є складником освітнього процесу, який забезпечує індивідуалізацію розвитку ключових, професійних та загальнопрофесійних компетентностей слухачів упродовж курсів підвищення кваліфікації. Відтак, слухачам запропоновані матеріали авторської рубрики *In focus of monitoring*, представлені на освітній платформі БІНПО “Профосвіта” (режим доступу: profosvita.org), питання і завдання для самоконтролю до кожної теми спецкурсу, глосарій ключових термінів і понять, які мають за мету мотивувати слухачів до здійснення самоосвітньої діяльності, спрямованої на розвиток професійної компетентності у сфері освітнього моніторингу, самооцінювання і самовдосконалення, розвинути вміння щодо застосування отриманих знань в процесі організаційно-педагогічного супроводу освітнього процесу у закладах освіти; проектування моніторингових досліджень власної педагогічної та/або управлінської діяльності, в тому числі з використанням цифрових технологій.

Програмні результати навчання слухачів курсів підвищення кваліфікації в межах опанування спецкурсу оцінюються на основі самооцінювання, оцінювання роботи на семінарських заняттях, спостереження як методу контролю. Відтак, критеріями оцінювання роботи на семінарських заняттях (при обговоренні проблеми): усна відповідь на поставлене запитання; коментар з приводу проблематики заняття; активна участь в обговоренні.

Оскільки для педагогічних працівників навички саморефлексії, аналізу та оцінки власної діяльності, розглядаються, як складники професійно-педагогічної характеристики, а уміння

самостійно й творчо працювати, вибудовувати власну освітню траєкторію, виступає підґрунтям процесу педагогічного акмепрофесіогенезу, який як зазначає дослідниця В. Сидоренко, становить “складний багаторівневий, пролонгований, поетапний і амбівалентний процес, що включає становлення компетентного фахівця, професіонала, особистості з акмеологічною позицією, який проходить певні періоди, зокрема професійної адаптації, набуття емпіричного професійно-педагогічного досвіду, формування і вдосконалення педагогічного професіоналізму, творчого самовираження і самореалізації, педагогічної майстерності” [5], та становлення акмепрофесіоналу, для діагностики опанування спецкурсу було обрано метод самооцінювання та запропоновано діагностичну картку оцінки рівня ознайомлення (початковий, середній, достатній, високий) з проблематикою, визначеною темами на початку та на кінець спецкурсу.

Узагальнені показники за результатами діагностики 54 слухачів курсів підвищення кваліфікації під час апробації спецкурсу “Моніторинг якості освіти в контексті взаємодії зі стейкхолдерами” представлено наступним чином.

Так, відповідно до результатів оцінки за темою “Теоретичні аспекти проблеми моніторингу якості освіти” початковий рівень визначено для 25,8%, середній – 38,7%, достатній – 35,5%, високий – не визначено.

Результати оцінки за темою “Організація моніторингових досліджень якості освіти та освітніх послуг у контексті взаємодії зі стейкхолдерами” демонструють початковий рівень для 25,8%, середній – 41,9%, достатній – 29%, високий – 3,3%.

За оцінками на кінець опанування програми спецкурсу, простежується позитивна динаміка за рівнями рівня ознайомлення з проблематикою, так слухачі оцінюють власний рівень як достатній у 64,5% та високий у 35,5% випадків за темою “Теоретичні аспекти проблеми моніторингу якості освіти”, відповідно 67,7% та 32,3% – за темою “Організація моніторингових досліджень якості освіти та освітніх послуг у контексті взаємодії зі стейкхолдерами”.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок. Розроблений і апробований авторський спецкурс “Моніторинг якості освіти в контексті взаємодії зі стейкхолдерами” розглядається як педагогічна умова моніторингу якості підвищення кваліфікації фахівців у галузі професійної (професійно-технічної) освіти. Представлені узагальнені аналітичні дані за результатами діагностики засвоєння спецкурсу під час його апробації на курсах підвищення кваліфікації доводять певний рівень ефективності у сприянні розвитку компетентностей в проведенні моніторингових досліджень управлінської та/або власної професійної діяльності (як засобу рефлексивної діяльності) педагогічного працівника ЗП(ПТ)О.

Перспективи подальших розвідок вбачаємо у подальшій розробці науково-методичного забезпечення моніторингу якості підвищення кваліфікації фахівців у галузі професійної (професійно-технічної) освіти та впровадженні в практику освітньої діяльності інституцій неперервної професійної освіти.

Список використаних джерел:

1. Верховна Рада України, 2017. 'Закон України "Про освіту" від 05.09.2017 № 2145-VIII', *Відомості Верховної Ради (ВВР)*, № 38-39, ст. 380.
2. Денисова, АВ., 2019. 'Використання методу експертних оцінок у системі моніторингу якості підвищення кваліфікації фахівців галузі професійної освіти', *Імідж педагога*, № 5 (188), с. 39-43. Доступно: <<http://isp.poippo.pl.ua/article/view/176348>> [Дата звернення 01 Травень 2020].
3. Денисова, АВ., 2020. 'Робоча навчальна програма спецкурсу "Моніторинг якості освіти в контексті взаємодії зі стейкхолдерами"', 27 с. Доступно: <<http://lib.iitta.gov.ua/720063/>> [Дата звернення 01 Травень 2020].
4. Сидоренко, ВВ., (ред.), 2019. 'Положення про організацію освітнього процесу у Білоцерківському інституті неперервної професійної освіти', Київ: *Агроосвіта*, 56 с.
5. Сидоренко, ВВ., 2018. 'Акмепрофесіогенез педагога нової української школи в суспільстві знань', *Освітологія*, № 7, с. 38-43. Доступно: <<http://osvitologia.kubg.edu.ua/images/2018/7/7.pdf>> [Дата звернення 01 Травень 2020].
6. Фіцула, ММ., 2014. 'Педагогіка вищої школи'. *Навчальний посібник*, 2-е вид., доп., Київ: *Академвидав*, 456 с.

References:

1. Verhovna Rada Ukrayini, 2017. 'Zakon Ukrayini "Pro osvitu" (Law of Ukraine on Education)' vid 05.09.2017 № 2145-VIII, *Vidomosti Verhovnoyi Radi (VVR)*, № 38-39, st. 380.
2. Denisova, AV., 2019. 'Vikoristannya metodu ekspertnih ocinok u sistemi monitoringu yakosti pidvishennya kvalifikaciyi fahivciv galuzi profesijnoyi osviti (Using the method of expert assessments in the system for monitoring the quality of professional development of specialists in the field of professional education)', *Imidzh pedagoga*, № 5 (188), s. 39-43. Dostupno: <<http://isp.poippo.pl.ua/article/view/176348>> [Data zvernennya 01 Traven 2020].
3. Denisova, AV., 2020. 'Robocha navchalna programa speckursu "Monitoring yakosti osviti v konteksti vzayemodiyi zi steykholderami" (Educational program of the special course "Monitoring the quality of education in the context of stakeholder engagement")', 27 s. Dostupno: <<http://lib.iitta.gov.ua/720063/>> [Data zvernennya 01 Traven 2020].
4. Sidorenko, VV., (red.), 2019. 'Polozhennya pro organizaciyu osvitnogo procesu u Bilocerktivskomu instituti neperervnoyi profesijnoyi osviti (Regulations on the organization of the educational process at the Bila Tserkva Institute of Continuing Professional Education)', Kiyiv: *Agroosvita*, 56 s.

5. Sidorenko, VV., 2018. 'Акмепрофесиогенез педагога нової української школи в суспільстві знань (Acme-professogenesis of a teacher of a new Ukrainian school in the knowledge society)', *Osvitologiya*, № 7, s. 38-43. Dostupno: <<http://osvitologia.kubg.edu.ua/images/2018/7/7.pdf>> [Data zvernennya 01 Traven 2020].
6. Ficula, MM., 2014. 'Pedagogika vishoyi shkoli (Pedagogy of high school)', *Navchalniy posibnik 2-e vid., dop.*, Kiyiv: Akademiya, 456 s.

DOI 10.33930/ed.2019.5007.22(4)-4

УДК 004.057.5:[378:004.9]

**ДОПОВНЕНА РЕАЛЬНІСТЬ ЯК ЗАСІБ РЕАЛІЗАЦІЇ
ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В УМОВАХ КАРАНТИНУ**
*AUGMENTED REALITY AS A DISTANCE LEARNING TOOL UNDER
QUARANTINE CONDITIONS*

**В. В. Ткачук
Ю. В. Єчкало
А. С. Тарадуда
І. П. Стеблівець**

Актуальність теми дослідження. Сучасні технології мають ряд можливостей до візуалізації та віртуалізації реальних об'єктів. Провідною технологією у цій галузі є доповнена реальність, що наближає дистанційний освітній процес до традиційного, надаючи можливості проведення лабораторних та практичних робіт у будь-якому місці та у будь-який час. Актуальність переходу на дистанційне навчання зазначена у нормативних документах, згідно з якими карантинні заходи передбачають заборону відвідування закладів освіти здобувачами.

Постановка проблеми. В умовах дистанційного навчання викладення теоретичного матеріалу достатньо якісно реалізується загальновідомими програмними засобами, проте суттєва проблема постає у

Urgency of the research. Modern technologies possess a number of visualization and virtualization tools applied to real-life objects. Augmented reality is a major technology in this field making distance training similar to the traditional one through providing opportunities to conduct laboratory and practical works anywhere and anytime. The urgency of transition to distance training is indicated in normative acts, according to which the quarantine measures provide the prohibition to attend the universities by students.

Target setting. In case of distance learning, theoretical materials are presented through well-known software tools on high quality level. Yet, the problem arises while conducting laboratory and practical classes requiring specific